

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วผนวกกับกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงภายในท้องถิ่นของประเทศไทยอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นภายในหมู่บ้านหรือเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นสามารถดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวที่สูง มีผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ผลที่เกิดจากการพัฒนาอย่างรวดเร็วภายใต้การวางแผนและการจัดการอย่างไม่เหมาะสมได้ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมต่างๆ เหล่านั้นเป็นอย่างมาก ส่งผลพื้นที่ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมมีความเสื่อมโทรมและลดบทบาทลง โดยการพัฒนาเหล่านั้นเป็นสาเหตุหลักและที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งเป็นความท้าทายในการสร้างแนวทางการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่โดดเด่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ชุมชนเรือนแพ และชุมชนริมแม่น้ำสะแกกรังเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีความสำคัญตลอดอดีตจนถึงปัจจุบัน และมีลักษณะที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ทางภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะทางสถาปัตยกรรม สภาพแวดล้อมของเรือนแพและชุมชนริมน้ำ ลักษณะการให้และรับบริการระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจสังคมวิถีชีวิต (2) ศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดในประเด็นของการอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งในด้านกายภาพ สังคมเศรษฐกิจและทัศนคติของประชาชน ตลอดจนนโยบายข้อกฎหมายและมาตรฐานต่างๆ และ (3) ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์เรือนแพและชุมชนริมน้ำ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของชาวเรือนแพและชุมชนริมน้ำให้สอดคล้องกับการพัฒนา ตลอดจนวิถีชีวิตและภูมิทัศน์ริมน้ำโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยผลจากการศึกษาพบว่า การอนุรักษ์ชุมชนเรือนแพมีมาตรการหรือแนวทางการอนุรักษ์ที่กำหนดไว้เพื่อชาวเรือนแพมีส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนแรก คือ ส่วนการอนุรักษ์ เนื่องจากชุมชนเรือนแพเป็นรูปแบบทางมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นผลมาจากการพัฒนาของสังคม การดำรงชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยอยู่ สามารถแบ่งได้ 2 ประเภทของสิ่งที่ต้องอนุรักษ์ คือ 1) ตัวอาคารเรือนแพและสภาพแวดล้อม และ 2) ลักษณะการอยู่อาศัยและวิถีชีวิต ตลอดจนลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่สืบทอดมาตลอดตั้งแต่อดีต และส่วนที่สอง คือ ส่วนการปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งของการอนุรักษ์เช่นเดียวกันสามารถสรุปแนวทางการอนุรักษ์ได้ใน 5 รูปแบบ คือ (1) มาตรการสร้างแรงจูงใจ (2) การประชาสัมพันธ์ (3) การจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กร (4) มาตรการทางกฎหมายหรือข้อบังคับในการออกแบบและการปรับปรุง และ (5) การพัฒนาพื้นที่ โดยในการปรับปรุงควรพิจารณาโดยละเอียดเพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงหรือการบิดเบือนความแท้จริงของลักษณะอาคารพักเรือนแพตลอดจนวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้อง เพราะเรือนแพเป็นรูปแบบหนึ่งของอาคารที่มีพลวัตวัฒนธรรมและสอดคล้องกับพฤติกรรม วิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม

Rapid tourism development growth together with globalization has brought radical changes in the local landscapes in Thailand especially those cultural landscape villages and towns in the Local Thailand. Cultural tourism has attracted an increasing number of tourists because of those unique cultural features. However, many scholars state that the rapid tourism development brings economic benefits, at the same time, results in a series of problems that threaten further its development and protection of historical areas. Under these phenomenal, for instance, historical areas have been radically transformed by thousands of legal or illegal building requirements. Public works and infrastructures have a great impact on local tourism environment creating an endless old-new continuum. These changes pose new challenges that must be faced in an appropriate way in accordance with the sustainable tourism.

The aim of this research is to contribute to a critical approach of the problem that the uniqueness of cultural landscape, the Sagaekrang River Community, is facing by unplanned tourism development growth as well as of the applicable solutions for community to conserve and develop its own landscape. The research that principally employs the qualitative methods and techniques attempts to formulate the design guidelines under the participatory approach. By this approach, local people are able to voice their interests through the decision-making process. Furthermore, the research endeavors to investigate the applicable tools and mechanisms as well as the lessons learn at local levels in order to examine the possibility for the formation of design guideline toward the sustainable development. The research also focuses on the issues of development and conservation particularly to form the participatory design guidelines. The research objectives are: a) to study and analyze the present architectural and environmental characteristics, the public infrastructure and utility services, and socio-economic characteristics of the community; b) to analyze the potential and limitation under the conservation and development. It was found that the participatory design guidelines are practicable through a various degree of engagements from both state and their citizenries; and c) to formulate the design guideline with the local community. However, there are two factors of conservation for the community. Firstly, the conservation that can be classified into two types: the structure of the house and the environment which are tangible, and the concept of these including its social economic and cultural distinctive features which have been the community's heritage. Secondly, the improvement and development in the form of conservation can be concluded into five functions: Different conservation incentive and government support; Public relations work; Organization establishment; Conservation zone; and Area development. In terms of improvement, a thorough thought ought to be given in order to prevent any alternation or changes the original characters of the houses and all connecting ways of living.